een hollandsche ingenieur Bake, en een inlandsch jongetje Si-Bengkok. Tegenstellingen in ieder opzicht: Bake, sterke, productieve jonge man, Si-Bengkok, misnaakt en nutteloos schepsel; Bake, opgaand in z'n grootsche plannen van wijdere exploitatie der suikerfabriek, die groote dividenden opleveren zal en fortuin hem verzekeren; Si-Bengkok, die niets heeft, omdat hij een arm kind is en niets kan, omdat hij geen lichaamskracht heeft; die alleen wonderzoet op de fluit spelen kan „zoodat wie het hoort tevreden wordt van hart", en daarin ook alleen levensgenot vindt.

Volmaakte tegenstellingen dus: 't materiëele tegenover 't ideëele; 't eerste met wijden horizon van toestroomende schatten, 't laatste met niets dan de stille genieting van ijle klanken; 't in positieve kracht sterke, tegenover het door subtiele fijnheid teere....

Bake hoort Si-Bengkok's fluit het eerst als hij in een stillen nacht gebogen zit over cijferreeksen, over constructie-berekeningen...., een klare, helder-hooge toon opzingend door de wijde stilte..."

„Hij luisterde, de lippen een weinig openend in zijne aandacht, als om het geluid in te ademen"... En het trok hem, het huis uit, in de richting vanwaar het kwam, weg uit de beklemming der kil-doode cijfers in de zwijgende heerlijkheid van den tropennacht, waarin de fluittoon ruischte als een kabbelend beekje...

Zoo gloort weer in hem op het in constructies verstijfde ideëele!

Op een anderen avond, toevallig, ontmoet Bake het fluitspelertje, als deze met z'n zoete tonen een leguaan uit het riet heeft weggelokt en zoodanig betooverd, dat een loerende Indo hem met een stokslag dooden kan. (Dit stuk is bijzonder fijn geschreven).

Dan praat Bake met het schuwe ventje, wiens schenkels verdord zijn; later nog eens, en zoo komt gaandeweg contact. Bake hoort Si-Bengkok graag spelen, 's avonds in de stilte en hij heeft er schik in te zien, hoe dan kleine slangetjes uit het donker te voorschijn ritselen en wiegen op de deining der klanken, hoe een muizenpaar met spitse oortjes roerloos blijft zitten, de tjitjaks vergeten te grijpen naar de muskieten, maar straks als steen blijven, de schuwe gekko zoo dicht bij schuift, „dat elk tintje van bruin en blauw op z'n dikken rug te onderscheiden is"!

De wondere bekoring, die de kleine toovenaar met z'n fluit weet te oefenen, hypnotiseert de dieren, dat ze zichzelf vergeten en luisteren! En die bekoring grijpt ook telkens weer Bake's eigen ziel.

Si-Bengkok komt nu geregeld bij hem en krijgt dan geld, zoodat hij onbekommerd is.

Maar dan komt de suikercampagne, de tijd, dat de fabriek nacht en dag werkt, en alles zwoegt en ploetert in uiterste krachtontplooiïng. 't Gaat nu om de dividenden!.... Bake vergeet in de ingespannen drukte z'n kleinen beschermeling, hij denkt niet meer aan hem! 't Materiëele heeft gansch z'n hart!

Te midden van dezen drukken arbeid komt de tijding, dat buffels van de fabriek gestolen zijn en, in een slapeloozen nacht hoort Bake dat alarm geslagen wordt, omdat weer buffels zijn weggehaald.

Woedend springt hij op, zadelt z'n paard en vliegt met den boekhouder van de fabriek de dieven na in het versche spoor der logge beesten.

Bake is weer volkomen de oude: de geldmaniak, die in koelbloedige zekerheid zich voorneemt den dief, die z'n rijkdom weggehaald heeft, dood te schieten. En, als hij eindelijk tegen een heuvelrug aan den kant van het bosch de buffels ziet gaan, door den dief met korte fluittonen meegelokt, aarzelt hij niet, maar mikt in sterke zenuwspanning op de gedaante, die, gezeten op het voorste dier, scherp tegen de nachtlucht afsteekt — en schiet..

„De donkere gestalte op den karbouw schokte op en zeeg langzaam op zij"....

Bake en z'n metgezel rijden naar de plaats waar de dief is gevallen. Hij ligt op den rug. De Indo strijkt een lucifer aan en bij dat licht bukt Bake zich — maar richt zich met een schok overeind: Si-Bengkok!!

„Het fluitspelertje lag voorover, met het gezicht in het stof.

„Ik geloof, dat je hem leelijk geraakt hebt; het kan wel door de long gegaan zijn," zei de Indo...

Bake kon er geen woord uitbrengen. In onuitsprekelijke wroeging en medelijden keek hij naar dat wegfilterende leven, dat hij vergoten had. De hebzucht, de haat, de wreedheid, waarmee hij den dief van zijn rijkdom had nagejaagd, waren vervlogen, als een kwade roes. Zijn slachtoffer lag voor hem en hij voelde...., dat hij in dat arme wezen ook zichzelf kwaad had gedaan, kwaad, dat.... niet meer goedgemaakt kon worden."

Toevallig passeerde een kar. Voorzichtig werd de arme kleine er op gelegd en Bake ging zelf naast hem zitten, met z'n handen steunend het hangende hoofd, trachtend in snijdende zielepijn te troosten en te verzachten.

Hij vraagt Si-Bengkok, hoe hij toch tot zulk een daad kwam.

„Si-Bengkok bewoog een paar maal de lippen: eindelijk kwam het er uit, nauwelijks hoorbaar:

Het ging Bake door de ziel. Hij besefte, wat hij nog nooit had bedacht, den nood van dat hulpeloozе wezentje, dat hij aan zijn lot had overgelaten, om te verhongeren in het stof waarin het rondkroop als een vleugellam, half-vertrapt insect...."

„En nu heb ik hem doodgemaakt omdat hij een mondjesmaat afknabbelde van wat ik te veel heb, zoo maar stuk gebroken, zoo'n aardig zieltje, dat daar in dat arme kleine lichaam zat te zingen als een leeuwerik in zijn kooi....

Met tranen in de oogen boog hij over Si-Bengkok heen, hem zachtkens over het haar streelend.

„Je blijft nu bij mij, Si-Bengkok, altijd, altijd! je zult nu een goed leven hebben, een heerlijk leven, zooals je het zelf maar wenscht... Is dat goed?"

Het duurde een wijle, eer Si-Bengkok er het antwoord uit kon brengen.

„Het is goed, Heer."

Toen lag hij weer stil.

De kar sjokte voort; eindeloos lang scheen de weg. Bake's gedachten waren als verstijfd, hij zat stil, het hoofd van den jongen nog altijd op z'n knie.

„Dat duurde lang zoo.

De kar gaf een plotselingen stoot.

Hij schrok op. Si-Bengkok's hoofd was van zijn knieen gegleden.

„Je hebt je toch geen pijn gedaan?"

Er kwam geen antwoord. Bezorgd bukte hij over het bleeke gezicht.

Tusschen de grashalmen en de verwelkende varens lag hij stil. De oogen, waarop het sterrenlicht zoo vreemd schitterde, waren gebroken"...

Zoo eindigt dit wonder-teere boekje... 't materiëele doodt het ideëele, en eerst als het te laat is, komt de rijkdommen-najagende mensch tot het besef van wat hij heeft gedaan. Maar dan baten geen zelfbeklag en wroeging meer!

Toen ik, kort geleden, door een meisje, die mooi lezen kan, dit slothoofdstuk voorlezen deed aan een groep jonge menschen, zag ik, dat sommigen geroerd waren tot in hun ziel.

't Is ook zoo subtiel-fijn, zoo diep-tragisch, zoo teer-zacht verteld!

Zulke oogenblikken zijn kostbaar en we moeten ze niet onbenut laten voorbijgaan. Want de toegang tot het jonge gemoed is ons dan geopend; de ploegschaar is diep-insnijdend over den akker des harten gegaan. Levende werkelijkheid is geworden het gevaar van de zucht tot materiëel gewin, die schade doet aan de ziel. En, richtend onzen koers naar de hoogere dingen in het leven, kunnen we, gansch onopzettelijk, opbouwenden arbeid doen. Naar dit boekje grijpen onze jongeren en we laten het ze gaarne, omdat het de volle schoonheid der literaire kunst openbaart, die verheffend en veredelend werkt op de ziel en ruime perspectieven opent voor samenspreking. Hier hebben we wel waarlijk iets van den rijkdom, dien Gods gemeene gratie geschonken heeft in de kunst en met dankbare waardeering aanvaarden we dien.

Te gelegener tijd hoop ik eens afzonderlijk hierover te kunnen spreken, aanknoopend aan wat we in dit en verschillende voorafgaande artikelen zagen.

Thans alleen de raad, dit fijne boekje te lezen en door voorlezing in den huiselijken kring dankbaar het profijt er uit te trekken, dat 't zoo overvloedig biedt.

C. T.

Stedelijk Museum.

Tentoonstelling van Piet van Wijngaerdt en Th. A. Vos, geopend tot einde Januari.

Langzamerhand komt er meer stabiliteit in de verschillende opvattingen van de nieuwe kunst en teekent deze zich steeds zuiverder af als reactie tegen de tekortkomingen van het impressionisme. Evenals men de eenzijdig natuurwetenschappelijke opvatting op het gebied van het denken heeft laten varen, zoo heeft men ook op het gebied van de kunst het impressionisme den rug toegekeerd, omdat het te veel de geestelijke waarden heeft verwaarloosd.

Het impressionisme heeft, vooral in zijn consequente uiting, in het luminisme en pointillisme, de geheele objectiviteit laten opgaan in geschilderde kleurwaarden, harmonisch tegen elkaar gezet. Het was in letterlijken zin de kunst van de geschilderde oppervlakkigheid. Tegen het veronachtzamen van de geestelijke waarden keerde zich de nieuwe opvatting, die men in tegenstelling met het impressionisme, kan noemen het expressionisme. De ziel, de individu, het spirituеele, handhaaft zich weer tegenover het uitwendig materiëele. Hiermede is de nieuwe richting natuurlijk slecht in haar algemeenheid aangeduid. Allerlei nuanceering van opvatting en ingewikkelde problemen komen hier aan de orde.

De exposanten in het Stedelijk Museum leggen beiden den nadruk op de geestelijke waarden, op het psychische in den mensch.

In het groote schilderij „De Maaier" ziet men dat onmiddellijk. In de impressionistische opvatting is de figuur, de mensch, als het ware in het licht opgezogen en heeft opgehouden als figuur domineerend. In een zonnig landschap komen dreigend, onheilspellend, zware onweerswolken opzetten. De maaier zelf, haast te kort, staat met zijn stroogelen hoed tegen de bovenlijst en met zijn klompen in de onderlijst. Alles is haast benauwend in elkaar geperst, maar met geweldige kracht strijkt hij met zijn strekel langs de zeis. Al zou alles in elkaar storten, de geest moet zich handhaven. De schildertechniek beantwoordt hier geheel aan de opvatting. Niet een zorgvol wegdoezelen van de streek, maar militant zijn de verven opgesabeld en in het landschap is er van een streek bijna geen sprake meer; een schitterend gamma van kleuren woelt als een zee dooreen.

In het „Zelfportret" zit hetzelfde magistrale, maar getemperd. De houding heeft distinctie en de gelaatsuitdrukking getuigt van het bewuste meesterschap. De hand houdt een reusachtig bronzig palet met kleuren als bazuingeluid.

De „Jager" in het winterlandschap doet denken aan den ouden Breughel „redivivus". Met intense blankheid ligt de sneeuw op de donkere daken.

De „Slapende boerenjongen" is dramatisch in zijn rust. Hij is niet het symbool van hoog, fijn geestelijk leven, maar toch is hij ook een mensch met een ziel. Daarop is zóó sterk de nadruk gelegd, dat de figuur haast het geheele armzalige vertrek vult. Alles, die zware houten tafel en die bank, die wand in gouden okers, dat prachtig zware blauw van de kan en dat nobele wit, slapen vergeestelijkt mee.

De „Landlooper" in het duinlandschap is van tragische eenzaamheid. De figuur is gezet tegen een breed-donker sparrenwoud. De lucht is vol orchestrale smartgevoeligheid. De tragiek is echter verzacht door het troostend blond oranje van den heuvelrand.

In den „Schipper" wordt een hooger, meer verfijnd kleurengamma aangeslagen. Hij schrijdt in gepeins, als een Jeruzalemganger van Scorel, in een landschap van het prachtigste koloriet, van fijne grijzen teere Veronesen en goudgelen.

Het beeldhouwwerk van Vos is niet minder spirituеel; ook hier niet eenzijdig subjectivistisch, maar geïnspireerd op de realiteit.

De „Denker", allesbehalve een schimmige abstractie, is breed gebouwd met stoeren kop en stevige spieren. Behalve in het peinzend gelaat is vooral in de geste van de hand de actie van den geest getypeerd. De hand is daarom opzettelijk groot gehouden en fijngestyleerd behouwen.

Zijn „Madonna" rijst hoog op in teere schoonheid, het hoofd opgericht, als zoekt Zij het licht van de zon. Al het onzakelijk-bijkomstige van de realiteit is geëlimineerd en het geheel is zuiver uit den geest opgebouwd. De volumes en vlakken zijn synthetisch tegen elkaar gezet of liever van uit de ziel heeft zich de eenheid van het geheel in de verscheidenheid van de deelen ontplooid. Nergens in de zachte religieuze strengheid valt er ook maar het minste buiten. Om deze nog te verhoogen is het beeld symmetrisch gebouwd.

Beide kunstenaars exposeeren belangrijk werk.

A. J. LAKKE.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Algemeene Opmerkingen.

Het Rapportenboek verscheen in vermeerderde uitgave en bevat nu ook de Zendingsrapporten.

De vraag kwam bij ons op, waarom deze rapporten niet tegelijk met de andere aan de kerkeraden waren gezonden. Gewoonte is het wel niet, dat de kerkeraden vóór de Synode er kennis van krijgen, maar zou er overwegend bezwaar tegen zijn, om er een gewoonte van te maken?

Dat zou drie voordeelen kunnen hebben. Allereerst zouden de kerkeraden wellicht er meerder aandacht aan kunnen wijden; als het eene rapport na het andere op de tafel komt, zou het zendingsrapport vanzelf ook een beurt krijgen; nu bestaat het gevaar, dat men bij den overvloed uit twee dikke boeken aan de zending niet die aandacht zal geven, welke zij verdient.

Bovendien, de kerken zien zich nu tegenover genomen beslissingen geplaatst en hebben geen gelegenheid gehad hun gedachten uit te spreken. Het is mogelijk, dat algemeen het rapport was aanvaard, en op de meerdere vergaderingen geen voorstellen waren gekomen; maar het schijnt ons toe, dat den kerkeraden toch gelegenheid kon gegeven worden, hun oordeel uit te spreken. Nu wordt het mosterd na den maaltijd; en het duurt lang voordat het weer Synode is.

En ook, als het rapport eenigen tijd vóór de Synode aan de kerkeraden wordt gezonden, heeft het nog al den gloed van het nieuwe; nu is het meeste reeds een jaar oud.

Deze opmerkingen doen echter niets af aan het feit, dat het rapport hoogst belangrijke lectuur biedt. Het is een genot om het te lezen.

De gedachte wordt opnieuw bevestigd, dat de arbeid der zending in goede handen is. Men staat verbaasd over het vele, dat wordt afgedaan. En daar er maar weinig vergaderd is, is natuurlijk, als naar gewoonte, het meeste door het moderamen verricht. De deputaten verdienen den dank onzer kerken.

Er is wel eens gefluisterd, dat de deputaten teveel macht hebben. Zij weten het dan ook zoo goed, dat

daarom nog niet heel kort geleden prof. Grosheide in ernst het voorstel gedaan, om de zendingszaken op de Synode maar door een commissie te laten afdoen, daar de leden toch niet op de hoogte zijn? Het heeft ons hartelijk verblijd, dat een der meest gezaghebbende deputaten, ds W. Breukelaar, met kracht ertegen opgekomen is; het mag tot geen prijs deputatenzending worden, maar het moet kerkelijke zending blijven.

Wanneer men nu het rapport vergelijkt met de genomen besluiten, dan blijkt duidelijk, dat de Synode het niet zonder meer geslikt heeft. Wel doet het enigszins vreemd aan, dat vanwege de Synodale commissie over de zending ds Breukelaar in de meeste, en in alle ingrijpende gevallen rapporteur was, rapporteur alzoo in zijn eigen zaak. Maar de commissie heeft toch zelfstandig geoordeeld, en de dingen ernstig onderzocht; hiervan waren meerdere voorbeelden te geven. En wij meenen uit de acta te mogen opmaken, dat het aan een bespreking in de volle vergadering te danken is, dat b.v. de kwestie van de loslating van Pesapen nog eens nader onderzocht wordt, en aan de broeders in Indië nadere inlichtingen zullen worden gevraagd. Natuurlijk krijgt men uit de zeer korte acta geen beeld van de bespreking en behandeling in haar geheel, maar het schijnt ons buiten twijfel, dat de Synode, en vooral de commissie voor de zendingszaken, zeer serieus hebben gewerkt.

De scriba der deputaten, dr Hania, heeft in het rapport een zeer duidelijk en overzichtelijk geheel gegeven. Niet minder dan 20 hoofdstukken bevat het, al zijn er zeer korte bij. Van verreweg de meeste zendende kerken hadden de deputaten niets te rapporteeren, daar deze kerken den raad of de goedkeuring der deputaten niet noodig hadden.

Hierbij moet ons een opmerking van het hart. Zou het nl niet mogelijk zijn, dat de zendende kerken een kort overzicht van hun werk gaven aan de algemeene deputaten, opdat deze het in hun rapport opnamen? Nu staat het zoo, dat de kerken over de algemeene zaken zeer breed worden ingelicht, maar onbekend blijven, met hetgeen de verschillende zendende kerken doen. Wij voelen wel, dat zulk een verslag niet te breed mag worden, maar iets is toch meer dan niets; het bijzondere bij het algemeene gevoegd, zou een tamelijk volledig overzicht geven, en in ieder geval een meer dan flauwen indruk.

De hoofdarbeid der deputaten werd aan den schooldienst besteed. Te vergeefs zoekt gij zelfs in het register der acta naar het woord hoofddienst, medische dienst, hospitaal enz. Nu ligt het wel in den aard der zaak, dat aan de school zooveel werk en zooveel geld moet worden ten koste gelegd, maar wij ontkwamen niet aan den indruk, dat ernstig moet worden overwogen, of het niet te erg wordt. Bij de behandeling van de schoolzaken hopen wij op dit punt echter terug te komen.

Wie in het register het woord „Zending" opslaat, wordt teleurgesteld. De samenstellers, voor wier arbeid wij natuurlijk ook alle lof hebben, zijn van de gedachte uitgegaan, dat alleen onder „zending" genoemd moet worden, wat er mee samengesteld is, als: zendingsorde, zendingsblad, enz. Dit moge naar de letter juist zijn, maar wij hadden liever onder dit woord de zendingszaken zelf gerangschikt gezien; nu moet men overal gaan zoeken. Niet minder dan 21 punten vonden wij in het register, die onder „zending" thuishooren, en toch elders genoemd worden, als: Java, Soemba, Pandita, visitatie, Zuidema, enz. Wij vermoeden dat al deze zaken onder hun eigen letter genoemd worden, omdat het wellicht niet afdoende zou zijn, ze onder „Zending" te plaatsen, daar onder eigen letter toch weer naar „Zending" moest worden verwezen, en dan teveel plaatsruimte noodig was.

Ook nog iets over de deputaten. Elke provincie heeft een vertegenwoordiger, en Friesland en Zuid-Holland ieder twee, omdat daar twee Particuliere Synodes zijn, n.l. Noord en Zuid.

Nu doet zich hierbij een vreemd geval voor. Trouwens, heel de lijst der Synodale deputaten geeft stof tot vragen. Het schijnt, alsof de Synode geoordeeld heeft, dat sommige broeders niet zwaar genoeg belast kunnen worden. Namen noemen we niet; maar wij kunnen toch den wensch niet onderdrukken, dat de Synode voortaan zooveel mogelijk verschillende personen voor de onderscheidene deputaatschappen aanwijze. Men meene toch niet, dat een bepaalde kring van broeders alleen geschikt is met uitsluiting van anderen.

Wat bij de zendingsdeputaten bevreemdt, is, dat één provincie alleen vertegenwoordigd is door twee emeriti predikanten, die bovendien beiden buiten de provincie wonen. Dat deze vertegenwoordigers voor Friesland er uitstekend geschikt voor zijn, betwijfelt niemand. Maar of het zoo wenschelijk is, wagen wij wel te betwijfelen. Ds Goris wordt over enkele maanden ook emeritus, en Ds Scholten eveneens, naar wij meenen. Wanneer deze broeders ook naar Holland togen, zouden zelfs drie provincies niemand uit hun midden in het deputatencollege hebben. Formeel moge het zuiver zijn, doch er mogen ook wel andere overwegingen gelden. Voor het moderamen zou een uitzondering gemaakt kunnen worden, maar de uitzondering worde geen regel.

Met weemoed wordt in het begin van het rapport herinnerd aan drie ledige plaatsen in het deputatencollege, ontstaan door den dood. Ds Kerkhof, Ds Sluiter, en in het bijzonder Ds Dijkstra wordt betreurd. Treffend zegt het rapport van dezen laatste: „hij is wel op te volgen, maar niet te vervangen". Doch waar blijft: „Wij kunnen den Heere den weg niet voorschrijven; Hij weet wat het beste is; en Zijn weg is volmaakt."

J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Emden, moederkerk, herberg der verstrooiden.

Naast Wittenberg en Genève kan Emden worden gesteld in haar beteekenis voor het Protestantisme. Naast Genève mag Emden worden genoemd in wat aan de kerk van deze voormaals kleine stad aan de Eems, de Gereformeerde Kerken der wereld hebben te danken. Ons moet zij nader zijn dan welke kerk uit een rijk verleden. Toch wordt zij onder ons veel minder genoemd dan het zooveel verder gelegen Genève. Genève is de stad van Calvijn, maar Emden is de stad van Johannes à Lasco. Wat Genève was voor Italië en Frankrijk, was Emden voor Nederland en Engeland. Genève's historie maakt melding van de refuge italien et francais; Emden's eerenaam is naast die van moederkerk, ook herberg der verstrooiden. Emden heeft in de dagen van Alva's woede tijden gekend van zeer groot woninggebrek, vanwege den geweldigen toevloed van vluchtelingen uit Engeland en de Nederlanden binnen haar poorten. Het gaat wel meer, zooals het ons gaat tegenover deze merkwaardige stad. Verre reizen worden ondernomen om het Wittenberg van Luther en het Genève van Calvijn te bezoeken. Wie denkt er onder ons aan om een reis te maken naar de historische stad Emden, die dicht aan onze noordergrenzen is gelegen? En toch schijnt Emden meer van de schatten aan geestelijke goederen bewaard te hebben uit haar zoo overrijk verleden dan Wittenberg en Genève.

Het was een gelukkige gedachte, een acte van dankbaarheid, dat de reformirte Bund dit jaar wederom zijn vergadering hield in het oude Emden. Deze was de derde maal, dat hij binnen de muren van deze oude „vluchthaven" samenkwam.

De Gereformeerde bond in Duitschland komt voor onze menschen in het gezicht. Wel hoorden sommigen van zijn bestaan, maar veel verder ging de kennis van de meesten onzer niet. Ook dit is veranderd sinds den oorlog en niet alleen kwamen wij nader tot de Gereformeerde Kerk van Hongarije, maar ook veel nader tot dezen gereformeerden kring in Duitschland.

Onder hen, die als verbindingsschakel dienden noemen wij in de eerste plaats Lic. Kolfhaus uit Vlotho.

En reeds wordt er door ons gansche land een actie gevoerd bijzonder ten behoeve van de versterking en instandhouding van wat er nog leeft en zich heerlijk begint te openbaren aan gereformeerd leven in het thans zoo geplaagde Duitschland.

Daarom is van het meest actueel belang voor ons tot vermeerdering van onze kennis omtrent dezen bond, zijn geest en zijn streven, dat men hoore of leze van wat verhandeld is geworden op de laatste vergadering van genoemden bond van 16—18 September gehouden te Emden.

Ik houd mij verzekerd, dat door wat in onze bladen daarvan is medegedeeld, Emden is getrokken binnen de sfeer van onze belangstelling; eene belangstelling die zeker ten zeerste zal zijn vermeerderd bij hen, die de „Reformirte Kirchen-Zeitung" lezen. In de laatste nummers van deze periodiek, die gestadig toeneemt in belangrijkheid voor ons, staan beteekenisvolle verhandelingen, die de historie van Emden's kerk raken en ons eenige mededeelingen doen van hetgeen op de laatste „tagung" van den Bond is verhandeld. Deze periodiek verdient steeds meer onze sympathie. Informeerde men op de vergadering van de Presbyterian Alliance te Zürich met belangstelling, vooral van Angelsaksische zijde, naar onze kerken, de lezers van deze „Zeitung" krijgens telkens meer van ons te lezen. Reeds in het nummer van vijf Augustus kwam een artikel voor van Prof. Dr H. Bouwman over onze kerken onder het hoofd: Die Reformirten Kirche in Nederland.

In het nummer van 26 Augustus lezen wij de „dagorde voor de negentiende hoofdvergadering van den gereformeerden bond in Duitschland van 16—19 September 1923 te Emden (Oost-Friesland)."

Deze dagorde meldt dingen, die onze belangstelling vragen.

De vóórmannen uit de gereformeerde beweging in Duitschland hebben te Emden voordrachten gehouden. Ik noem slechts Prof. D. Karl Barth van Göttingen; Pastor Heilmann van Göttingen; Lic. Hesse van Elberfeldt.

Onder degenen, die een referaat hebben gehouden was, zooals ik als bekend veronderstel, ook Prof. Dr H. Bouwman van Kampen.

Sinds deze dagorde in Nr 34 van de „Kirchen Zeitung" is geplaatst, werd de vergadering gehouden in September, en daarna zijn in haar kolommen, naast voor ons zeer interessante mededeelingen omtrent de beteekenis van Emden voor de oudste geschiedenis der Gereformeerde Kerken, ook verschenen de referaten door de mannen zooeven door mij genoemd, gehouden.

In Nr 37 wordt een hartelijk welkom toegeroepen aan de te houden vergadering en schrijft Pastor Lic. Klugkist Hesse van Elberfeldt over Emden's blijvende beteekenis. In datzelfde nummer komt ook een artikel voor van den Moderator der vergadering Prof. D. Karl Müller van Erlangen, getiteld: Waarom zijn en blijven wij gereformeerd. Daarna volgde in de volgende nummers in extenso Prof. Dr H. Bouwman's beteekenisvol referaat. Met geen minder recht werd in de Nrs 48 en volgende opgenomen de voordracht te Emden gehouden, door Lic. Bauer van Münster over Coccejus en zijn beteekenis voor onzen tijd. Om nog één der voordrachten te noemen deel ik nog mede, dat in de beide eerste nummers van den nieuwen jaargang een begin is gemaakt met den afdruk van Prof. D. Karl Barth's referaat De gereformeerde leer, haar wezen en strekking.

Twee zaken kunnen ons uit dit weinige, dat ik mededeelde, blijken. Eerstens dat de vergadering te Emden gehouden, niet onbelangrijk moet worden geacht voor de herleving en versterking van het gereformeerde leven in Duitschland en verder, dat de Heere daar nog een overblijfsel heeft bewaard, dat ernstig vraagt naar de gereformeerde leer en haar beginselen. Mogen wij dat overblijfsel nog zijn tot een hand en tot een voet, opdat de gereformeerden in Duitschland ook getrouw mogen worden bevonden in de toepassing van de heerlijke gereformeerde waarheid zoowel op het terrein van het kerkelijk leven als op dat van den staat, van de school en van de maatschappij; ja, wijl het Calvinisme een wereldbeschouwing is, dat zij uit de gereformeerde gedachte mogen leven op elk terrein des levens, heel het leven daardoor laten beheerschen en daarvan laten doortrekken. Dankbaar stemt mij te mogen opmerken, dat onze kerken, en evenzeer die uit de graafschap Bentheim en Oost-Friesland (naar wat ik in de „Grensbote" las over deze vergadering) het Schriftwoord op den gereformeerden bond en zijn streven blijken toe te passen: verderf ze niet, want er is een zegen in.

G. KEIZER.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Alteveer (bij Hoogeveen): cand. C. W. Keur te Driebergen.
Boombergum: G. van Duinen te Zegwaard.
Den Briel en Tinte: cand. C. Mak te Schiedam.
Heinkenszand: cand. C. W. Keur te Driebergen.
Schoonebeek: cand. C. W. Keur te Driebergen.
Wanswerd: G. van Duinen te Zegwaard.
Westmaas: cand. J. W. Eggink te Hoogeveen.

Aangenomen naar:

Westerlee: cand. K. Holwerda te Marrum (Fr.)

Bedankt voor:

Apeldoorn: J. de Waard te Bunschoten—Spakenburg.
Eestrum, Engwierum, Tweede Exloërmond en Schouwerzijl: cand. K. Holwerda te Marrum (Fr.).
Honselersdijk: W. van Gelder te Langeslag.

Intrede te:

Amerongen: G. Veenendaal van Elburg. Tekst 1 Cor. 2:2.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:

Bunschoten: J. D. Barth te Werkendam en J. L. de Vries te Rijnsburg.

Bedankt voor:

Harlingen: H. Hoogendoorn te Vlaardingen.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Meliskerke: A. de Blois te Vlaardingen.
Sliedrecht: J. Overduin te Gouda.

Aangenomen naar:

Krabbendijke: M. Hofman te Rijssen.

Bedankt voor:

Goes: M. Hofman te Rijssen.
Werkendam: A. de Blois te Vlaardingen.

Onder de betere fabrikaten behoort HET HOFBERG-ORGEL door zijn hooge muzikale eigenschappen tot den eersten rang. Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn) Rosestraat 42a - Rotterdam